

*

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingen Dienst

Postbus 20701
2500 ES Den-Haag
Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
Zie Verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/93/095/3709	15 december 1993

Onderwerp:
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 70/93)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze,
Hoofd Afdeling Inlichtingen

b/a
[REDACTED]
Kolonel KLu

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
Den-Haag

Doorkiesnummer
070 - 3 18 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

[REDACTED]

STG. CONFIDENTIEEL

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/93/095/3709 d.d.
15 december 1993

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. ██████████

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

Intern:

HMID
HSV
HAI
HMA
Archief

STG. CONFIDENTIEEL

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

70/93

(Afgesloten 151000 DEC 1993)

Bosnië-Herzegovina

De ministers van Buitenlandse Zaken van de EU hebben gedreigd met een verscherping van de sancties tegen "Joegoslavië", tenzij de Bosnische Serviërs concessies doen aan de Moslims en de Kroatische Serviërs de relevante Veiligheidsraad-resoluties aanvaarden. Met betrekking tot Bosnië-Herzegovina stelt de EU dat de Moslims recht hebben op een "levensvatbaar gebied" met toegang tot de zee. Bovendien wordt in de betreffende verklaring afstand genomen van een eventuele opdeling van Sarajevo, zoals de Bosnische Serviërs onlangs hebben voorgesteld; de EU zegt vast te houden aan eerdere voorstellen op grond waarvan Sarajevo in het kader van een eventuele vredesregeling onder VN-beheer zou komen. De EU eist verder de heropening van het vliegveld van de noordelijke (Moslim-)stad Tuzla voor humanitaire hulpverlening; ook deze eis hadden de Bosnische Serviërs in een eerder stadium reeds verworpen.

Het afgelopen weekeinde is tevens bekend gemaakt dat een nieuwe onderhandelingsronde over de politieke toekomst van Bosnië-Herzegovina is uitgeschreven voor 22 december a.s. Daartoe zal een "aangepast actieplan" ter tafel worden gebracht. De EU zal in de tussenliggende periode bij monde van haar bemiddelaar Owen druk uitoefenen op de Bosnische regering om met dit plan in te stemmen. De speciale afgezant van de Russische minister van Buitenlandse Zaken Kozyrev zal zijn invloed aanwenden bij de Servische autoriteiten.

Hoewel geen details bekend gemaakt zijn over het op te stellen "actieplan", moet worden vastgesteld dat de EU met alle genoemde uitspraken feitelijk stelling neemt tegen de Serviërs en de opstelling van de Bosnische president Izetbegovic ondersteunt. Slechts inzake de door Izetbegovic gevraagde veiligheidsgaranties van de NAVO voor Bosnië-Herzegovina nam de EU afstand van de verlangens van de Moslims. Hoewel laatstgenoemden derhalve niet kunnen hopen op een verhoogde buitenlandse militaire betrokkenheid bij het conflict, is er voor de Bosnische politieke leiding vermoedelijk weinig aanleiding zich concessiebereid op te stellen. Naar alle waarschijnlijkheid zal Izetbegovic aan de verklaringen van de EU de hoop ontnemen dat de Serviërs uit vrees voor hardere sancties volledig zullen instemmen met zijn eisen, dan wel in een later stadium door een combinatie van diplomatieke en economische druk hiertoe gedwongen zullen worden. Dit zou de Bosnische Moslims in ieder geval in de gelegenheid stellen de verantwoordelijkheid voor de impasse in de vredesonderhandelingen, die sinds hun verwerping van de vorige voorstellen bij hen lag, weer aan Servische zijde te leggen.

In dit verband is wellicht vermeldenswaard dat de Bosnische premier Silajdzic inmiddels twijfels heeft geuit aan het nut van verdere besprekingen. Hij stelde dat doorvechten de enige manier is om de strategische doelen van de Moslims, zoals het verkrijgen van een toegang tot de kust, te realiseren. Opmerkelijk is ook dat Silajdzic gisteren de EU opriep haar beloften na te komen, dan wel te zwijgen. Dit wijst erop dat hij de hoop op buitenlandse militaire interventie nog niet heeft opgegeven en dat hij aan een dergelijke interventie de voorkeur geeft boven verdere internationale bemiddelingspogingen.

[REDACTED]

Er blijft sprake van zware gevechten in diverse delen van Bosnië-Herzegovina. In centraal-Bosnië is op diverse plaatsen sprake van confrontaties tussen Kroaten en Moslims. Ook in Mostar is sprake wederzijdse beschietingen met handvuurwapens, mortieren en artillerie. Sarajevo blijft het doelwit van vaak zware Servische artilleriebeschietingen. Er zijn geen aanwijzingen dat de Serviërs aldaar terreinwinst willen boeken; vooralsnog wordt aangenomen dat zij met name terreur willen zaaien onder de bevolking en de politieke leiders willen bewegen tot een meer flexibele opstelling in het vredesoverleg. In noordoost-Bosnië doen de Serviërs pogingen hun posities aanzienlijk te verbeteren ten koste van de Moslims. De doelstelling van de Serviërs is vermoedelijk drieledig. Enerzijds willen zij de militaire druk op Tuzla verhogen en anderzijds hun uitgangspositie voor vestiging van een oost-westcorridor ten zuiden van die plaats verbeteren. Tenslotte zijn er aanwijzingen dat zij bij het dorp Teocak een waterkrachtcentrale willen veroveren die een groot deel van de door hen gedomineerde gebieden van stroom voorziet. Voor de Moslims ontstaat door het Servische optreden het gevaar dat Tuzla volledig van het gebied rond Sarajevo zal worden afgesloten.

De bevelhebber van UNPROFOR in Bosnië-Herzegovina, Briquemont, heeft aangekondigd dat hij zal proberen de Bosnische Serviërs te overreden de voortdurende beschietingen van Sarajevo te staken. Hij stelde soortgelijke initiatieven ten opzichte van de Bosnische Kroaten in het vooruitzicht met betrekking tot Mostar. Volgens Briquemont zouden de beschietingen op die steden geen strategische doelen dienen. In de praktijk lijkt dit echter slechts ten dele juist. Weliswaar lijkt het niet de bedoeling van de genoemde partijen de twee steden daadwerkelijk te bezetten, maar met het beleg van Sarajevo hopen de Serviërs niet alleen het moreel van de bevolking en de Bosnische strijdkrachten te ondermijnen, maar ook kunnen zij hopen door de beschietingen een opdeling van de stad te bewerkstelligen dan wel andere concessies af te dwingen van de Bosnische politieke leiding. De Kroaten eisen Mostar op als de onbetwiste hoofdstad van de door hen gedomineerde gebieden en hopen daartoe de Moslims uit de stad te verjagen. Om die reden wordt aangenomen dat de politieke initiatieven van Briquemont weinig kans van slagen hebben.

Vorige week hebben VN-organisaties in Bosnië-Herzegovina aangekondigd de aanvoer van brandstof naar Servische gebieden te staken in verband met de voortdurende obstructie die Bosnisch-Servische eenheden uitvoeren ten opzichte van hulpverlening aan de burgerbevolking van door hun tegenstanders gedomineerde gebieden. De Franse regering heeft het afgelopen weekeinde zelfs gedreigd met nieuwe sancties tegen Servië indien de Bosnische Serviërs dergelijke hulpkonvoeien blijven tegenhouden.

De VN heeft gisteren evenwel bekend gemaakt dat het Bosnisch-Servische eenheden zal toestaan hulpkonvoeien te escorteren door de door hen gedomineerde gebieden. In ruil zullen de Serviërs brandstof ontvangen. Deze afspraak is gemaakt om te voorkomen dat de Serviërs de hulpkonvoeien naar (de burgerbevolking van) hun tegenstanders blijven blokkeren. Een van de argumenten die zij daarvoor gebruiken is dat zij bevreesd zijn dat de konvoeien worden gebruikt voor smokkel en militaire bevoorrading. UNHCR en UNPROFOR hebben evenwel herhaaldelijk de beschuldiging geuit dat de Serviërs met opzet de bevoorrading van de burgerbevolking tegenhouden. Aangenomen wordt dat de VN-instellingen de Serviërs met de bovenvermelde overeenkomst een nieuwe gelegenheid bieden om hun constructieve opstelling te tonen. Meer voor de hand ligt echter dat de genoemde afspraken hun zelfbewustzijn zullen stimuleren en dat zij, wellicht na een initiële periode van coöperatie, nieuwe eisen aan de konvoeien van de VN zullen stellen.

De Bosnisch-Kroatische politieke leiding heeft het afgelopen weekeinde verklaard dat alle door hen gecontroleerde gevangenenkampen zullen worden ontmanteld. Zoals bekend was de afgelopen weken kritiek geuit op oorlogsmisdaden en andere

[REDACTED]

schendingen van de mensenrechten door de Bosnische Kroaten. Het ligt voor de hand te veronderstellen dat de genoemde maatregel met name is aangekondigd om deze kritiek te pareren.

Kroatië

Naar het zich laat aanzien zijn de presidentsverkiezingen in de Krajina, de "Servische Republiek" in Kroatië, gewonnen door de voormalige president en huidige burgemeester van Knin, Babic. De opkomst lijkt onverwacht hoog te zijn geweest. De zege van Babic houdt vooral verband met de vrees die onder de bevolking van de Krajina heerst dat de Servische president Milosevic bereid is haar belangen op te offeren aan zijn streven naar verlichting van de sancties tegen "Joegoslavië". Babic heeft reeds eerder duidelijk gemaakt dat hij een confederatie van de Krajina met Kroatië niet uitsluit, maar slechts op basis van gelijkwaardigheid. Dit staat haaks op zowel de opstelling van Kroatische regering als relevante VN-resoluties.

Babic was de eerste (zelfverklaarde) president van de Krajina. Hij werd in 1991 door zijn opvolger Hadzic afgezet in verband met zijn verzet tegen het oorspronkelijke Vance-plan voor Kroatië, dat eveneens haaks staat op de door Babic nagestreefde soevereiniteit van de Krajina. Deze coup werd door Milosevic gesteund. Ondanks het feit dat Babic nu een duidelijk mandaat bezit, is een herhaling van dergelijke gebeurtenissen niet uitgesloten, indien Babic zich blijft verzetten tegen de door de Servische president gewenste koers.

Servië/Montenegro

Er zijn aanwijzingen dat "Joegoslavië" heeft besloten nieuwe marinehavens te bouwen aan de Adriatische kust. Sinds het uiteenvallen van de Joegoslavische Federatie beschikt de "Joegoslavische" marine feitelijk uitsluitend over havens in de baai van Kotor, waarvan de uitgang wordt beheerst door het zogenaamde Prevlaka-schiereiland, dat formeel tot Kroatië behoort. Zoals bekend had de Kroatische president Tudjman vorige week de Bosnische Moslims een toegang tot de zee aangeboden via dit schiereiland. Er lijkt echter geen direct verband te bestaan tussen dit aanbod en het "Joegoslavische" voornemen; naar verluidt is de besluitvorming dienaangaande reeds voltooid. Er zijn aanwijzingen dat de Montenegrijnse regering bezwaar heeft gemaakt tegen de voorgenomen plannen, al is niet duidelijk waarop deze bezwaren zijn gebaseerd. Overigens wordt aangenomen dat de bouw van nieuwe havens zal worden bemoeilijkt door economische problemen.

Conclusie/vooruitzicht

De jongste besluiten van de EU zullen naar alle waarschijnlijkheid weinig bijdragen aan een meer flexibele opstelling van de Bosnische Moslims in het vredesproces. De eerste reacties van de Bosnische regering geven aan dat zij de voorkeur geeft aan voortzetting van de strijd boven nieuwe onderhandelingen.

De presidentsverkiezingen in de Krajina lijken te zijn gewonnen door de voormalige president Babic, die slechts bereid is tot onderhandelingen op basis van gelijkwaardigheid tussen de Krajina en Kroatië. Dit vormt een tegenslag voor de Servische president Milosevic, die zich voorstander toont van een vermindering van de spanningen in de Krajina in het kader van zijn streven naar tenminste verzachting van de internationale sancties tegen "Joegoslavië".